

22.10.2024

Ympäristöministeriö

erityisasiantuntija Milka Parviainen
hallitussihteeri Sirkku Jaakkola

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle,

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta sekä Hongkongin yleissopimuksen, MARPOL-yleissopimuksen liitteiden muutosten ja Lontoon pöytäkirjan liitteiden muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 178/2024 vp)

Hallituksen esitys 178/2024 vp sisältää useita asiakokonaisuuksia ja sen taustalla on niin merenkulun kansainvälisiä yleissopimuksia, EU-säädöksiä kuin hallitusohjelmankin kirjauksia. Ympäristöministeriö on ollut mukana valmistelemassa esitystä siltä osin kuin muutokset koskevat Lontoon pöytäkirjaa ja Hongkongin yleissopimusta. Ympäristöministeriö lausuu erityisesti näistä asiakokonaisuuksista sekä aluspäästökieltoja koskevista ehdotuksista, joilla on vaikutuksia meriympäristöön.

Aluskierrätyksestä tehdyn Hongkongin yleissopimuksen hyväksyminen

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi alusten turvallisuudesta ja ympäristön kannalta asianmukaisesta aluskierrätyksestä tehdyn Hongkongin yleissopimuksen. Ympäristöministeriö pitää erittäin kannatettavana, että Suomi hyväksyy kansainvälisen yleissopimuksen ja tekee sen edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Yleissopimus on tehty vuonna 2009 ja Euroopan unionin jäsenvaltioista 11 valtiota on jo hyväksynyt yleissopimuksen. On tärkeää, että Suomi on mukana yleissopimuksen ratifioineiden maiden joukossa viimeistään nyt, kun yleissopimus on tulossa kansainvälisesti voimaan kesäkuussa 2025.

Suomea sitoo jo nykyisin EU:n aluskierrätysasetus (N:o 1257/2013), jossa säännellään pääosin samoista asioista kuin Hongkongin yleissopimuksessa, joten yleissopimuksen hyväksyminen ei tuo uutta ympäristönsuojelua koskevaa sääntelyä Suomelle. Yleissopimuksen kansainvälisellä voimaantulolla on kuitenkin iso merkitys kansainvälisesti. Yleissopimuksessa kielletään tiettyjen vaarallisten aineiden asentaminen uusiin aluksiin, minkä lisäksi aluksilla tulee olla luettelo aluksen sisältämistä vaarallisista materiaaleista. Nämä vaatimukset tulevat koskemaan nykyistä laajemmin kolmansien maiden aluksia. Lisäksi uuden kansainvälisen sääntelyn arvioidaan parantavan merien ja ympäristönsuojelun tasoa erityisesti Etelä-Aasiassa, joissa suurin osa isoista aluksista puretaan.

Hongkongin yleissopimuksen hyväksyminen edellyttää jätelain (646/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) muuttamista. Näissä laeissa säädettäisiin aluspurkamolle myönnettävästä luvasta, purettaville aluksille laadittavasta aluskierrätysuunnitelmasta sekä viranomaisten lupa-, valvonta- ja raportointitehtävistä. Yleissopimuksen hyväksymisestä seuraa vähäisessä määrin uusia tehtäviä ympäristöviranomaisille. Hallituksen esityksessä ehdotetaan,

että yleissopimuksen hyväksymisestä seuraavat uudet ympäristöviranomaisien tehtävät osoitettaisiin pääosin Varsinais-Suomen ELY-keskukselle, jonka toiminta-alueella toimii Suomen ainoa aluspurkamo, joka on hyväksytty EU:n aluskierrätysasetuksen mukaiseksi aluskierrätyslaitokseksi. Yleissopimuksen hyväksymisestä seuraisi tehtäviä myös Etelä-Suomen aluehallintovirastolle kyseisen aluspurkamon hakiessa ympäristöluvan muutosta kattamaan myös Hongkongin yleissopimuksen mukaisten alusten purkamisen. Yleissopimukseen liittyvien tehtävien hoito näissä virastoissa olisi väliaikaista, sillä ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen lupa- ja valvontatehtävät on tarkoitus keskittää uudelle valtakunnalliselle lupa- ja valvontavirastolle. Viranomais tehtävien muutokset toteutettaisiin virastouudistusta koskevassa hallituksen esityksessä.

Lontoon pöytäkirjan muutosten hyväksyminen ja voimaansaattaminen

Ympäristöministeriö on vastannut Lontoon pöytäkirjan muutosten hyväksymistä ja voimaansaattamista koskevien osien valmistelusta. Kyseisillä muutoksilla ei ole Suomessa ympäristö- eikä viranomaisvaikutuksia, sillä viemäriliejun eli puhdistamolietteen dumpaus mereen on jo aiemmin kielletty ympäristönsuojelulain 18.2 §:n nojalla. Muutokset ovat tulleet kansainvälisesti voimaan 15.1.2023 ja Suomen lisäksi ainoastaan kaksi sopimusosapuolta ei hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa ollut vielä saattanut muutoksia voimaan. Lontoon pöytäkirjan liitemuutosten sisällyttäminen osaksi kyseessä olevaa hallituksen esitystä on säästänyt asian valmisteluun tarvittavia resursseja ja kehittänyt hallinnonalojen välistä yhteistyötä.

Aluspäästökiellot Suomen aluevesillä

Ympäristöministeriö pitää hallituksen esityksessä merenkulun ympäristönsuojelulakiin esitettyjä säännöksiä, joilla kielletään käsitellyn käymäläjäteveden, harmaiden vesien sekä rikkipesureiden pesuvesien ja pesuvesistä eroteltujen jäämien päästäminen alukselta veteen Suomen aluevesillä, tarpeellisina ja perusteltuina muutoksina. Ympäristöministeriö tukee ehdotettuja kieltoja hallituksen esityksen mukaisesti. Ehdotetut muutokset vähentävät ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa sekä tukevat meriympäristön hyvän tilan tavoitteita sekä Saaristomeriohjelman tavoitteita.

Suomen merialueilla ei ole saavutettu yhteisön meriympäristöpolitiikan puitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (meristrategiapuitteidirektiivi, 2008/56/EY) mukaista meriympäristön hyvää tilaa. Suomen rannikkovesillä ei myöskään ole saavutettu yhteisön vesipolitiikan puitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (vesipuitteidirektiivi, 2000/60/EY) mukaista hyvää ekologista tai kemiallista tilaa. Hyvä tila piti vesipuitteidirektiivin mukaan saavuttaa jo vuonna 2015 ja meristrategiapuitteidirektiivin mukaan 2020. Suomen rannikkovesien kokonaispinta-alasta hyvässä ekologisessa tilassa on vain 17 prosenttia, tyydyttävässä 73 prosenttia ja välttävässä tilassa 10 prosenttia.

Suomen rannikkovesien kemiallinen tila on luokiteltu huonoksi, mikä antaa vahvan perusteen erityisesti raskasmetalleja ja polysyklisiä aromaattisia hiilivetyjä (PAH-yhdisteet) sisältävien rikkipesurien pesuvesien ja lietteiden päästökiellolle Suomen aluevesillä. Ympäristöministeriö pistää merkille, että suljetun kierron pesurien niin kutsuttujen ylivuotovesien päästökielto on lausuntokierroksen jälkeen sisällytetty esitykseen. Ympäristöministeriö tukee rikkipesurien pesuvesien ja jäämien päästökielloja ja aikataulua hallituksen esityksen mukaisesti.

Merta rehevöittävän typen ja fosforin päästöjen vähentäminen on keskeistä meren ja rannikkovesien hyvän ekologisen tilan (vesipuitteidirektiivi) ja meriympäristön hyvän tilan (meristrategiapuitteidirektiivi) tavoitteiden saavuttamiseksi. Meristrategiapuitteidirektiivin nojalla laaditussa kansallisessa merenhoitosuunnitelmassa on asetettu kuormituksen vähentämiselle määrälliset tavoitteet merialueittain. Ne ovat linjassa Itämeren suojelukomission HELCOM:n Itämeren suojelun toimintaohjelmassa asettamien kuormituskattojen kanssa. Koska sekä

käymäläjätevedet että harmaat vedet lähtökohtaisesti sisältävät typpi- ja fosforiravinteita ja päästöt kohdistuvat suoraan rehevöityneeseen mereen, ympäristöministeriö pitää käsitellyn käymäläjäteveden päästökieltojen tarkennuksia sekä harmaiden vesien päästökieltoa perusteltuina muutoksina, jotka ovat linjassa kuormituksen vähentämisen tavoitteiden kanssa ja joilla on rehevöitymistä hillitseviä, positiivisia vaikutuksia meriympäristöön.

MARPOL-yleissopimusten muutosten hyväksyminen

Hallituksen esityksellä pannaan täytäntöön myös Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMO:ssa hyväksyttyjä päätöslauselmia, joilla muutetaan alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyä kansainvälistä yleissopimusta ja siihen liittyvää vuoden 1978 pöytäkirjaa, ns. MARPOL-yleissopimusta. Ympäristöministeriö tukee MARPOL-yleissopimuksen muutosten hyväksymistä ja voimaansaattamista hallituksen esityksen mukaisesti.